

Õiguskantsler

Julia Ossipenko
vioss2013@gmail.com

Teie 15.02.2025 nr

Meie 15.05.2025 nr 6-1/250344/2503506

Kalapüügiseaduse § 51 kooskõla põhiseadusega ning püügivõimaluste ümberjagamine

Austatud Julia Ossipenko

Palusite hinnata, kas [kalapüügiseaduse](#) (KPS) § 51 on kooskõlas [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) §-ga 31, mis sätestab ettevõtlusvabaduse. Leiate, et ajalooline püügiõigus piirab kalapüügiga tegeleda soovivate isikute õigusi, sest ajaloolise püügiõiguse omajad ei kasuta sellest lähtuvat püügivõimalust alati täies mahus ära ning selle tõttu püütakse kokkuvõttes vähem kala, kui seaduse järgi võiks püüda. Samuti leiate, et Põllumajandus- ja Toidumeti (PTA) praktika püügivõimaluste ümberjagamisel pole õiguspärane.

Vastuolu PS §-ga 31 ei tuvastatud. Ettevõtlusvabadust võib seadusega piirata. Samuti ei ole riik kohustatud lubama piiranguteta juurdepääsu loodusvaradele, sealhulgas kalavarule (PS § 5). Kalavaru on piiratud loodusvara ning selle säästlikuks kasutamiseks tuleb riigil kehtestada reeglid, millega reguleeritakse ka kalapüügiõiguste jagamist.

Kalapüügiseadus näeb ette ajaloolise püügiõiguse, mis tähendab, et kalapüügiõigus on nendel isikutel, kes on varem kala püüdnud. Kalavaru on piiratud ressurss, mistõttu pole sõltumata püügiõiguse jagamise meetodist tagatud, et kõik soovijad saavad püügiõiguse. See ei tähenda, et seaduses tehtud valik kasutada ajaloolist püügiõigust kui püügivõimaluste jagamise lähtekohta, oleks ettevõtlusvabadust rohkem piirav kui mõni muu püügiõiguse jagamise viis.

Ajalooline püügiõigus

Te ei ole oma avalduses selgitanud, millist osa KPS §-st 51 peate põhiseadusega vastuolus olevaks. Avaldusest jääb mulje, et vaidlustate ajaloolise püügiõiguse kui kutselise kalapüügi õiguse jagamise viisi tervikuna ja näete selles mitmete probleemide (nt kalurite kõrge keskmine vanus, tööhõive vähenemine sektoris) allikat.

Ajaloolist püügiõigust reguleerib KPS § 51. Ajalooline püügiõigus tähendab, et püügivõimaluste jaotamisel võetakse arvesse taotleja eelmisel kolmel aastal õiguspäraselt omandatud püügivõimaluste summa ja kõikide sama püügivõimaluse taotlejate eelmisel kolmel aastal õiguspäraselt omandatud püügivõimaluste summa jagatist (KPS § 51 lg 1). KPS § 55 lõike 4 järgi loetakse ettevõtja selle püügivõimaluse kasutamisest loobunuks ning püügivõimalus vabanenuks, kui ettevõtja ei ole kolmel järjestikusel aastal võtnud välja luba kalapüügiks talle määratud püügivõimaluse piires või esitanud KPS § 61 kohaselt kalapüügiandmeid, millest pidi nähtuma, kuidas ta on talle määratud püügivõimalust kasutanud.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Ajalooline püügiõigus on üks võimalus piiratud ressursi – kalavaru – kasutusõiguse jagamiseks kutselisel kalapüügil. Ajalooline püügiõigus lähtub isiku varasemast tegevusest selles valdkonnas ja selle käigus omandatud püügiõiguste hulgast. Ajalooline püügiõigus on ühtlasi püügivõimaluste jagamise lähtekoht. Püügivõimalused arvutatakse igal aastal uuesti, lähtudes ajaloolisest püügiõigusest ja sellest, kui palju on konkreetset aastal lubatud kala püüda.

Püügiõigust saab jagada veel mitmel muul moel, nt enampakkumise kaudu või lähtudes sellest, kes jõuab esimesena esitada taotluse (paremus ajas annab paremuse õiguses). Ka need kasutusõiguse jagamise viisid piiravad juurdepääsu kalavarule ning püügivõimalusi saab vaid osa soovijaist. Seega ei võimalda ka ajaloolise püügiõiguse võimalikud alternatiivid (ehk kalavaru kasutusõiguse jagamise viisid) anda kutselises kalapüügis püügiõigusi kõigile soovijatele. See tõsiasi lähtub lihtsalt sellest, et kalavaru on piiratud ressurss, mis tuleb kala püüda soovivate isikute vahel ära jagada.

Seaduse kohaselt lähtutakse praegu püügiõiguse jagamisel isiku varasemast tegevusest ning püügiõiguse saab see, kes on ajalooliselt sellel alal tegutsenud. Ajaloolist püügiõigust on võimalik ka võõrandada. See tähendab, et kui isik ei soovi ise kala püüda, siis on võimalik tal ajalooline püügiõigus võõrandada.

Kättesaadavast statistikast nähtub, et Peipsil püüda lubatud kvoodist (koos teaduspüügiga) ei ole viimasel neljal aastal välja püütud kõiki neid kalu, mis on lubatud. Tõsi, ahvena väljapüük oli 2021 ja 2022 aastal väga kõrge (vastavalt 99,6 ja 99,2 protsenti) ning aastatel 2023 ja 2024, mil rakendusid individuaalkvoodid, langes see ligi 92 protsendile. Haugi väljapüük on olnud individuaalkvoodi korral isegi kõrgem kui nn olümpiapüügi ajal ning koha ja latika püük on aastate kaupa varieerunud ning kohati on väljapüügi osakaal olnud kõrgem individuaalkvoodi ja kohati olümpiapüügi korral. Rääbisest püütakse valdavalt välja enamus (ligi 95 protsenti) olenemata kvoodi jagamise viisist.

Statistikast nähtub seega, et kogu püüda lubatud kala välja ei püüta ning seda pole ka varem tehtud, kui oli lubatud nn olümpiapüük ja Teie hinnangul oli kaluritel parem juurdepääs püügivõimalustele kui praegu.

Ajalooline püügiõigus ja püügivõimaluste tegelik kasutamine ei ole praegu omavahel üksüheselt seotud. See tähendab, et püügiõigusega isik ei pea ajaloolise püügiõiguse säilitamiseks kasutama ära kogu püügivõimalust. Esmapilgul võib tunduda seose puudumine püügiõiguse ja püügivõimaluste vahel ebaloogiline ning luua eeldused püügivõimaluste reserveerimiseks neid tegelikult kasutamata. Samas ei ole mõeldav, et riik paneb isikule kohustuse kasutada olemasolevat püügiõigust täies ulatuses. Kala on looduslikus olekus vaba ning isegi püügivõimalusega kaluril ei ole alati kalaõnne. Seega on ootuspärane, et osa kalavarust jääb välja püüdmata ning osa püügivõimalusi kasutamata.

Kui püügivõimaluste mis tahes osas kasutamata jätmisel vähendatakse püügiõigused, siis see tähendaks, et kala tuleks püüda ka ebasoodsates tingimustes, mis seab töötajad ohtu, ning hoolimata turuolukorrast. Sellisel juhul oleks ilmselt püügivõimalused täielikult kasutatud, kuid võib kahelda, kas loodusvara maksimaalselt kasutama survestamine on kooskõlas selle säästliku kasutamise kohustusega (PS § 5).

Seega ei saaks luua seadusega püügiõiguste ja püügivõimaluste vahele seost, mille järgi püügivõimaluste kasutamata jätmise korral vähendatakse vastavalt ka isiku ajaloolist püügiõigust. See ei tähenda, et riik ei tohiks ajaloolise püügiõiguse reegleid muuta ning mõjutada isikut

ajaloolise püügiõiguse säilitamiseks oma püügivõimalusi kasutama. Näiteks sel viisil, et kui püügiõiguse omaja jätab mitmel järjestikusel aastal märgatava osa püügivõimalustest kasutamata, siis vähendatakse tema ajaloolist püügiõigust.

Teadaolevalt on tõesti ka neid ajaloolise püügiõiguse omajaid, kes oma püügivõimalusi ei kasuta ning sisuliselt on osa püügivõimalustest reserveerinud. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kinnitusel kasutavad Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel tegutsevad kalapüügiga tegelevad isikud siiski valdava osa püügivõimalustest ära.

Arvestades, et hiljuti mindi nn olümpiapüügilt üle individuaalkvootidele, ei saa välistada, et osa püügivahendeid on üle jäänud. Püügivahendite ülejääk ei tähenda, et praegu oleks püügivõimalusi vähe. Pigem viitab see varasemale konkurentsitihedale olukorrale, kus tehti võidu toimunud kalapüügiks investeeringuid, mis praegu on osutunud tarbetuks. Üle jäänud püügivahendid saab edasi müüa või rendile anda isikule, kellel on püügiõigus. Üksnes asjaolust, et keegi on teinud varem investeeringuid, mis olude muutudes on tarbetud, ei saa järeldada, et kalavarule juurdepääsu jagamise viis on põhiseadusega vastuolus.

Teie esitatud teabest ei nähtu, et Riigikogu otsus püügiõiguse jagamise viisi kohta on põhiseadusega ilmselges vastuolus ning püügivõimaluste jagamisel tuleks ajaloolisele püügiõigusele eelistada mõnd muud lahendust.

Püügiõiguse ülekandmine teisele isikule

Leiate, et Põllumajandus- ja Toiduameti (PTA) praktika püügivõimaluste ümberjagamisel pole õiguspärane. Õiguskantsler ei saa mõjutada seda, kuidas püügiõiguste ümberjagamise või jagamata jätmise osas haldusotsuseid tehakse. Haldusotsuste õiguspärasuse üle valvab halduskohus.

KPS § 56 põhiseaduspärasuse üle toimub praegu kohtuvaidlus, vt [Põhiseaduslikkuse järelevalve | Riigikohus](#) kohtuasi nr 5-25-1. Sõltuvalt kohtu otsusest võib olla vajalik seaduse muutmise ning sellisel juhul soovitan Teil esitada enda ettepanekud muudatuste osas Riigikogu maaelukomisjonile.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise